

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen dels ock i anledning därav väckt motion.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Rogberg, greve Spens, Dahl, Lars Olsson, Permansson, Alfred Petré, Lindqvist i Kosta, Holmdahl, Helger, Ericsson i Åtvidaberg, Andersson i Knäppinge och Johanson i Gäre.

Genom en den 1 mars 1918 dagtecknad proposition, nr 257, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt, i statsrådet fört protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen.

Beträffande innehållet av berörda förslag ävensom de skäl, varå detsamma grundats, får utskottet hänvisa till propositionen.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förefatt en inom andra kammaren av herr Bergström i Bäckland väckt, till utskottet hänvisad motion, nr 390, däruti hemställts, att i lagförslaget måtte göras dels den ändringen, att mönstrings- och adressanmälnings-skyldigheten icke måtte utsträckas till landstormen och dels att bötesbeloppet för försummelse av nämnda skyldigheter icke måtte bestämmas till högre belopp än det nuvarande, nämligen 5 kronor.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan har motionären anfört följande:

»I Kungl. Maj:ts proposition, nr 257, med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen ingår bland andra ändringar, dels den ändringen, att mönstrings- och adressanmälnings-skyldigheten även skall utsträckas till landstormen och dels att bötesbeloppet för försummelse av dessa skyldigheter skall höjas från 5 till 10 kronor.

Motionärens motivering.

Av de yttranden, som blivit inhämtade från olika myndigheter angående mönstringsskyldigheten för de till beväringen hörande värnpliktiga, framgår, att icke så få av dessa myndigheter avstyrkt denna mönstringsskyldighet.

När det nu råder en sådan olik uppfattning om betydelsen av denna mönstringsskyldighet för de till beväringen hörande värnpliktiga, och då man dessutom vet, att de, som tillhöra landstormen, äro i regel mindre rörliga i bostadshänseende än beväringarna, kan man icke annat än anse, att föga skäl föreligga att även utsträcka mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten till landstormen. Till de många olika band, den militära tjänsten lägger på den enskilde, bör man sålunda icke, om ej alldeles tvingande omständigheter så fordra, lägga nya.

Angående försummelse av särskilt mönstringsanmälan torde denna icke egentligen bero på likgiltighet utan fastmer i de flesta fall på glömska och förbiseende. De, som en gång fått plikta för denna sin glömska med det nu gällande bötesbeloppet, kronor 5, torde nog försöka undvika ett uppreparande därutav. Under sådana förhållanden skulle blott ett högre bötesbelopp väcka en större bitterhet hos dem, som bliva bötfällda.»

Utskottet.

Utskottet finner föreliggande förslag, som grundar sig å och i allt väsentligt ansluter sig till det av 1917 års värnpliktskommission i ämnet avgivna betänkande, vara ägnat att i görligaste mån undanröja de brister, som vidlåda gällande värnpliktslag. Vidkommande det av herr Bergström i Bäckland motionsvis framförda yrkandet, att den för beväringen hittills stadgade mönstrings- och anmälningsskyldigheten icke måtte utsträckas till landstormen, finner utskottet, med hänsyn till de av departementschefen för en dylik utsträckning anförda skäl, motionen i denna del icke förtjäna avseende. Vad adressanmälningsskyldigheten angår, som sålunda föreslagits lika för beväringen och landstormen, har föredragande departementschefen enligt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet ansett lämpligast, att stadgandet i § 33 mom. 2 a) om adressanmälan tills vidare lämnas oförändrat i avvaktan på resultatet av den praktiska prövning, det av de sakkunniga rörande förändrad teknik vid arbetet inom rullföringsexpeditionerna m. m. framställda förslaget till förändrad rullföringsteknik för närvarande undergår. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet fäst på angelägenheten av att denna fråga snarast möjligt vinner en slutgiltig och tillfredsställande lösning.

I fråga om påföljden för försummad mönstring och adressanmälan har herr Bergström i sin motion hemställt, att den föreslagna höjningen

av bötesbeloppet från fem till tio kronor icke måtte av riksdagen biträdas. Då, på sätt motionären erinrat, ifrågavarande försummelse i flertalet fall beror på glömska och förbiseende samt den ifrågasatta skärpningen icke torde bliva av någon större betydelse i fall av tredska, har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till motionen i denna del.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet vid granskning av Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke funnit skäl till anmärkning mot detsamma, får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Lag

om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen.

Häri genom förordnas, att §§ 16, 17, 19, 22, 27, 32, 33, 34, 37, 41 och 53 värnpliktslagen skola hava följande ändrade lydelse:

§ 16.

1. Uppskov med — — — — — eller fara.
2. Sådant uppskov — — — — — försörjningsbidrag.
3. Förefinnes anledning till uppskov enligt denna § ännu vid inskrivningsförrättningen det år, under vilket den värnpliktige fyller tjugufyra år, frikallas han från värnpliktens fullgörande under fredstid.
4. Bliver inskriven — — — — — fullgörande.
5. Nu har utländsk man, som icke förut varit svensk medborgare, blivit genom naturalisation upptagen till medborgare här i landet; fyller han det år, inskrivningen sker, minst tjugusex år eller kan han med intyg styrka, att han i utlandet gjort militärtjänst under längre tid, än vad i § 27 mom. 1 sägs, då skall han frikallas från värnpliktens fullgörande under fredstid.
6. Sådän frikallelse — — — — — eller senare.

Uppskov
med inskrivning
m. m.

§ 17.

1. Uppskov till — — — — — fyller tjugufyra år.
2. Yppas för — — — — — Konungen bestämmer.

Uppskov med
tjänstgöring
m. m.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

3.	Uppskov till	— — — — —	Konungen bestämmer.
4.	Från redan	— — — — —	Konungen bestämmer.
5.	Värnpliktig, som	— — — — —	hemförlovats.
6.	Är anledning	— — — — —	är stadgat.
7. Har för värnpliktig vid inskrivningsförrättning förelegat sådant förhållande, som i § 16 mom. 2 omförmäles, men har han av glömska, okunnighet eller liknande orsak försummat att då begära uppskov med tjänstgöringen, äger Konungen, på därom gjord ansökning, att efter prövning i varje särskilt fall meddela uppskov med eller hemförlovning från tjänstgöring.

§ 19.

Inskrivnings-
nämnds
Åligganden.

1. Inskrivningsnämnd — — — — — av nämnden underskrivas.
2. Inskrivningsnämnd — — — — — föreskrivet.
3. Under den del av året, som infaller emellan inskrivningsnämndens sammanträde och inskrivningsrevisionens sista sammanträde för året, må för inskrivning av värnpliktiga, som uteblivit från den i § 13 omförmälda inskrivningsförrättning, de åligganden och befogenheter, som enligt mom. 1 tillhöra inskrivningsnämnd, i den omfattning och i enlighet med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, utövas av inskrivningsbefälhavaren eller, beträffande å sjömanshus inskrivna värnpliktiga, av sjörullföringsbefälhavaren.

Beslut, som av områdesbefälhavaren i sådant ärende meddelas, skall underställas näst därefter sammanträdande inskrivningsrevision och må ej gälla, förrän detsamma blivit av revisionen prövat; dock att sjörullföringsbefälhavares beslut beträffande värnpliktig, som med laga förfall varit frånvarande från inskrivningsförrättning, skall gälla, till dess detsamma blivit av revisionen prövat.

4. Sjørullföringsbefälhavare må, även under den del av året, som infaller emellan inskrivningsrevisionens sista sammanträde för året och näst infallande inskrivningsförrättning, utöva i mom. 3 omförmälda åligganden och befogenheter beträffande å sjömanshus inskriven värnpliktig, vilken med laga förfall varit frånvarande från inskrivningsförrättning för sjömanshus eller som haft fast anställning såsom sjökadett, kustartillerikadett, mariningenjörselev, mariningenjöraspirant, marinintendentsselev eller marinintendentsaspirant.

Under nu nämnd tid må jämväl inskrivningsbefälhavare beträffande å sjömanshus icke inskriven värnpliktig, som haft fast anställning såsom sjökadett, kustartillerikadett, mariningenjörselev, mariningenjöraspirant, marinintendentsselev eller marinintendentsaspirant, utöva i mom. 3 omförmälda åligganden och befogenheter.

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

Beslut, som av sjöruddföringsbefälhavare eller inskrivningsbefälhavare i sådant fall meddelas, skall gälla, till dess detsamma blivit av inskrivningsnämnden prövat.

§ 22.

Inskrivningsrevision sammanträder på kallelse av ordföranden. Revisionen åligger

Inskrivnings-
revisions-
åligganden.

a) att pröva — — — — — beslut;

b) att granska — — — — — i § 19 mom. 1 c;

c) att verkställa rättelse beträffande sådana av inskrivningsnämnd begångna misstag, som kommit till revisionens kännedom;

d) att granska och, där så skäligen finnes, ändra inskrivnings- eller sjöruddföringsbefälhavares beslut i ärende, som jämlikt § 19 mom. 3 blivit revisionen underställt;

e) att, på förslag av vederbörande militärbefäl, enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar, verkställa uttagning av värnpliktiga, som, utöver de enligt egen önskan av vederbörande inskrivningsnämnder för ändamålet uttagna, erfordras för utbildning till underbefäl eller fackmän vid fotfolket, trängen och intendenturtrupperna, varvid iakttages, att vid lika lämplighet i första rummet uttagas de, vilka därtill anmält sig, samt att för dylik utbildning icke uttagas sådana för fotfolket avsedda värnpliktiga, som visa, att tjänstgöringens fullgörande skulle bereda dem eller av deras arbete beroende nära anhöriga väsentliga svårigheter eller olägenheter; samt

f) att, utöver vad ovan sägs, i de fall, Konungen bestämmer, verkställa tilldelning av värnpliktiga till visst truppslag eller viss tjänst eller befattning, med iakttagande av att vid lika lämplighet i första rummet uttagas de, vilka därtill anmält sig.

Inskrivningsrevisionens — — — — — bestämmer.

§ 27.

1. Vapenför värnpliktigs utbildningstid.

A. Vapenför värnpliktig — — — fyrtyotva dagar under fjärde året.

Värnpliktigs
utbildningstid
m. m.

B. Vapenför värnpliktig, vilken före påbörjandet av första tjänstgöring eller tjänstgöring i en följd avlagt studentexamen eller erhållit avgångsbetyg från gymnasiet tredje ring vid allmänt läroverk eller som vid annan läroanstalt förvärvat ett kunskapsmätt, som, enligt vad Konungen förordnar, skall anses däremot svara, så ock vapenför värnpliktig, som före påbörjandet av nämnda tjänstgöring vid navigationsskola avlagt sjö-

*Kungl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

C. Icke vapenför värnpliktig, som före påbörjandet av tjänstgöring vid navigationsskola avlagt sjökaptens- eller styrmansexamen eller å maskinistavdelning annan examen än maskinistexamen av tredje klass, är, sedan han blivit inskriven, skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid för sin utbildning tjänstgöra i trehundra sextio dagar i en följd med början under första eller andra året.

D. Beträffande värnpliktig — — — — — — — — — — prövar skäligt.

E. Värnpliktig, vilken — — — — — — — — — — såsom vapenför.

3. Reservtruppövning.

Vapenför värnpliktig, — — — — — — — — — — femte eller sjätte året.

4. Särskilda bestämmelser.

Varder fartyg, — — — — — — — — — — särskilda bestämmelser.

Har värnpliktig — — — — — — — — — — bestämmer Konungen.

Värnpliktig jämlikt denna lag åliggande tjänstgöring må icke avbrytas för undergående av förvandlingsstraff för böter.

§ 32.

1. Varje år skall mönstring, som i denna § omförmäles, hållas med värnpliktiga, med undantag av dem, som under årets lopp varit i tjänstgöring såsom värnpliktiga eller som äro å sjömanshus inskrivna och till sjöfart inmönstrade.

Mönstring.

2. Med värnpliktiga, utom — — — — — — — — — — nämnda uppgift.

3. Med värnpliktiga, som — — — — — — — — — — nämnda uppgift.

4. Kallelse till — — — — — — — — — — kommuner.

§ 33.

1. För värnpliktig, — — — — — — — — — — tillhörande landstormen.

2. Värnpliktig, med undantag av den, som är inskriven å sjömanshus och tillhör marinen, skall, därest han vill för längre tid än en månad vistas utom den ort, där han är kyrkobokförd, därom före avresan göra anmälan hos vederbörande områdesbefäl samt därefter hålla detta befäl underrättat om sin adress, intill dess han återkommer; dock att, där den värnpliktige inmönstrats till sjöfart, anmälan erfordras allenast om påmönstringen och avmönstringen

Värnpliktigs
vistelseort och
anmälnings-
skyldighet.

3. Värnpliktig, som är å sjömanshus inskriven och tillhör marinen, skall, därest han ej är i tjänstgöring eller till sjöfart inmönstrad, hålla sjömanshusombudsmannen underrättad om sin adress.

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

§ 34.

Värnpliktig,
som tillhört
härens eller
marinens fast
anställda
personal m. m.

1. Värnpliktig, som — — — — — två repetitionsövningar.
2. I mom. 1 nämnd värnpliktig anses hava fullgjort den i § 27 föreskrivna första tjänstgöring, men är skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i repetitionsövning samt reservtruppövning.

Har den fasta anställningen vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv uppgått till minst tre år, anses den värnpliktige hava fullgjort all den i § 27 mom. 1 eller 2 föreskrivna tjänstgöring, men är, om han tillhör hären, skyldig att med vederbörlig åldersklass deltaga i reservtruppövning. Detsamma gäller ock den, som, under fast anställning vid hären eller dess reserv, undergått rekrytutbildning samt deltagit i tre repetitionsövningar, ävensom den, vilken såsom värnpliktig fullgjort första tjänstgöring och en repetitionsövning samt därefter varit fast anställd under minst två år.

Marinen tilldelad vapenför värnpliktig, som varit anställd såsom sjökadett, kustartillerikadett, mariningenjörselev, mariningenjöraspirant, marinintendentselev eller marinintendentsaspirant under en tid av sjuttiofem dagar eller därutöver, äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig det antal dagar, han under sådan anställning genomgått militär utbildning.

Icke vapenför värnpliktig, som innehaft fast anställning vid hären eller marinen eller vid härens eller marinens reserv, äger att såsom fullgjord värnpliktstjänstgöring tillgodoräkna sig det antal dagar, han varit fast anställd.

I vad mån fast anställning vid krigsmakten i övriga fall må anses motsvara tjänstgöring i beväringen, bestämmer Konungen.

3. Värnpliktig, som — — — — — i beväringen.
4. Den, som avlagt medicine kandidatexamen samt fullgjort därefter följande föreskrivna propedeutiska kurser och grundläggande tjänstgöring, ävensom den, som avlagt veterinär-, tandläkar- eller farmacie kandidatexamen, tillhör beväringens första uppbåd under hela sin värnpliktstid.

§ 37.

Landstormens
tjänstgörings-
område.

Landstormen må icke föras utom eget och närmast tillgränsande inskrivningsområden, dock att till landstormen hörande värnpliktig, som erhållit sin utbildning vid marinen, må, även utom sagda inskrivningsområden, användas för det lokala kustförsvaret samt att till landstormen hörande värnpliktig må, på ansökan, i den omfattning och i enlighet

Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

med de närmare föreskrifter, Konungen meddelar, fullgöra honom åliggande landstörmsövning tillsammans med landstorm från annat inskrivningsområde, än det han tillhör.

§ 41.

1. Värnpliktig, som bort fullgöra i § 32 omförmäld mönstring, men utan laga förfall uraktlåter detta, böte för varje gång tio kronor.

2. Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra vad honom enligt § 33 mom. 2 eller 3 åligger, böte för varje gång tio kronor.

§ 41.

1. Värnpliktig, som bort fullgöra i § 32 omförmäld mönstring, men utan laga förfall uraktlåter detta, böte för varje gång fem kronor.

2. Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter fullgöra vad honom enligt § 33 mom. 2 eller 3 åligger, böte för varje gång fem kronor.

Försummad mönstring.

Försummad anmälnings-skyldighet.

§ 53.

1. Till de nya bestämmelserna — — — — till och med år 1936.

2. Till stadgandet i § 34 mom. 4, i vad detsamma avser den, som avlagt medicine kandidatexamen samt fullgjort därefter följande föreskrivna propedeutiska kurser och grundläggande tjänstgöring, sker övergång sålunda, att den, som inskrivits under något av åren 1902, 1903, 1904, 1905, 1906 eller 1907, skall tillhöra beväringen och dess första uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1917, 1919, 1921, 1923, 1925 och 1927 samt landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 och 1928.

3. Till stadgandet i § 34 mom. 4, i vad detsamma avser den, som avlagt veterinär-, tandläkar- eller farmacie kandidatexamen, sker övergång sålunda, att den, som inskrivits något av åren 1905, 1906 eller 1907, skall tillhöra beväringen och dess första uppbåd till och med det i ordningen motsvarande av åren 1923, 1925 och 1927 samt landstormen till och med det i ordningen motsvarande av åren 1926, 1927 och 1928.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919, dock att de i §§ 32 och 33 stadgade skyldigheter icke åligga värnpliktiga, som före lagens ikraftträdande överförts till landstormen.

B) att herr Bergströms i Bäckland förevarande motion, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet under mom. A hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 maj 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservation

av herr *Lindqvist* i Kosta.
